

ZOO Dvůr Králové a.s.

VÝROČNÍ ZPRÁVA

2024

Další cesta do Ol Pejety se uskutečnila v říjnu 2025, kdy byla zkontrolována samice Daly, u níž se potvrdilo, že pravý vaječník je stále neaktivní, a proto má samice nepravidelný cyklus trvající 67 až 70 dnů. Levý vaječník je i nadále funkční a samice by se tak stále mohla stát matkou. Během říjnové návštěvy Ol Pejety se rovněž uskutečnil další odběr vajíček od Fatu. V italské laboratoři Avantea se z nich podařilo vytvořit dvě nová embrya.

V listopadu pak Ol Pejetu u příležitosti dvacetiletého výročí od jejího založení navštívil keňský prezident William Ruto. Kromě toho, že ocenil úspěchy Ol Pejety, tak navštívil i Nájín a Fatu, dvě poslední známé samice nosorožce bílého severního, jež se obě narodily ve Dvoře Králové. Naše společná snaha o záchranu severních bílých nosorožců tak získala přímou podporu i od nejvyšších představitelů Keni.

V roce 2024 uběhlo pět let od prvního odběru vajíček od severních samic v rezervaci Ol Pejeta. Od srpna 2019 do konce roku 2024 se povedlo uskutečnit celkem 18 odběrů od Fatu. Díky nim se následně podařilo v laboratoři vytvořit celkem 35 severních embryí, což znamená v průměru dvě embrya na jednu proceduru (přesně je to 1,94). Ačkoli nedokážeme odhadnout, jak dlouho bude možné v odběrech pokračovat, potěšující je, že Fatu, jejíž zdravotní stav je kontrolován jak před každou procedurou, tak i po ní, nevykazuje žádné známky zhoršeného zdravotního stavu v důsledku procedur.

Odběry vajíček, vytváření životaschopných embryí v laboratorních podmínkách a embryo transfery jsou součástí projektu BioRescue, který významně podporuje německé ministerstvo pro vědu a výzkum (BMBF) a Nadace ČEZ, a kromě SAFARI PARKU Dvůr Králové, IZW Berlín, Avantey, Ol Pejety, Kenya Wildlife Service a Wildlife Research and Training Institute se na něm podílí řada dalších subjektů, například Univerzita Ósaka či Platforma pluripotentních kmenových buněk při Max Delbrückově centru v Berlíně. Na etickou bezproblémovost celého projektu dohlíží odborníci z Univerzity v Padově.

Přesun nosorožců dvourohých do Rwandy

Jan Stejskal

Základní informace o projektu:

Díky úzké spolupráci zejména s Evropskou asociací zoologických zahrad a akvárií (EAZA), Vládní radou pro rozvoj Rwandy (Rwanda Development Board, RDB), jež má mimo jiné na starosti ochranu tamní přírody, a Veronikou Vařekovou, českou modelkou podporující ochranu přírody v Africe, bylo v roce 2019 přepraveno pět

nosorožců černých východních (*Diceros bicornis michaeli*) ze SAFARI PARKU Dvůr Králové do národního parku Akagera ve Rwandě.

Nosorožci dvouroží v Akageře dříve žili, v roce 2007 zde však byli vyhubeni. Od roku 2010 se situace v parku výrazně zlepšila, park začala spravovat nevládní organizace African Parks úzce spolupracující se rwandskou vládou, a podařilo se jí pytláctví snížit na tak nízkou úroveň, že se populace zvířat v parku začaly spontánně obnovovat. Díky výraznému zlepšení bezpečnosti mohli být v roce 2017 do parku reintrodukováni nosorožci, kteří byli přivezeni z Jihoafrické republiky.

Kvůli omezené genetické diverzitě této skupiny však představitelé Akagery hledali i další zdroj nosorožců, kteří by mohli k obnovení populace přispět. Pro převoz z Evropy bylo koordinátorem chovu vybráno pět nosorožců. Po přesunu se všechna zvířata postupně aklimatizovala na místní podmínky. Bohužel, v roce 2020, osm měsíců po přesunu starší samec uhynul. Šestnáct měsíců po přesunu, v době, kdy už se volně pohybovala v divoké přírodě, uhynula po střetu se slonem i nejstarší samice.

Vývoj v roce 2024:

V květnu 2023 se ve Rwandě narodilo první mládě nosorožcům dovezeným z Evropy. V dubnu 2024 Rwandu navštívil prezident ČR Petr Pavel. Při té příležitosti mu zástupci SAFARI PARKU představili projekty záchrany nosorožců a jejich návratu do divočiny přímo ve rwandském hlavním městě Kigali. O ochraně přírody se prezident zmínil i při oficiálním setkání s rwandskou hlavou státu Paulem Kagamem. „Mluvili jsme o dalším prohlubování spolupráce v oblasti zdravotnictví, vědy a programu na ochranu vzácných zvířat,“ komentoval setkání Petr Pavel. Ředitel SAFARI PARKU Dvůr Králové Přemysl Rabas a šéf afrických projektů Jan Stejskal následně Petra Pavla seznámili zejména s projektem Nosorožci do Rwandy. „Pan prezident se také zajímal o další připravované africké projekty. Moderní zoologické zahrady podporují populace divokých zvířat a jejich přirozené prostředí. Jsem rád, že prezident Petr Pavel vnímá takové aktivity, v nichž SAFARI PARK vyniká, jako oboustranně přínosné. Dodává nám to chuť do další práce,“ uvedl po setkání ředitel SAFARI PARKU Přemysl Rabas.

Nedlouho po prezidentské návštěvě přišla ze Rwandy další dobrá zpráva. Pravděpodobně v dubnu se narodilo mládě samici Olmoti, jež byla v roce 2019 součástí transportu nosorožců z Evropy.

V listopadu 2024 pak Rwandu navštívila vedoucí vzdělávání dvorského SAFARI PARKU a jako jedna z lektorek připravila seminář, který tzv. Community

V roce 2024 se nosorožcům převezeným ze Dvora Králové do národního parku Akagera ve Rwandě narodilo druhé mládě. Povedlo se to samici Olmoti, otcem mláděte je samec Mandela. (eenpa)

V dubnu 2024 navštívil Rwandu český prezident Petr Pavel a zástupci SAFARI PARKU mu tak mohli královédvorské ochranné projekty představit přímo v Africe. (kpr)

V roce 2024 odborníci SAFARI PARKU s týmem národního parku Akagera vytvořili strategii pro spolupráci parku a komunit na trvale udržitelné ochraně prostředí a tedy i dalších generací nosorožců černých. (spap)

Odborníci SAFARI PARKU společně s kolegy ze Zoo Győr a národního parku Mkomazi nasazují obojek jednomu ze slonů v NP Mkomazi v Tanzanii. (a)

Development týmu národního parku Akagera pomohl vytvořit ucelenou strategii pro spolupráci s komunitami v okolí parku. Právě tato strategie má zajistit trvale udržitelnou ochranu národního parku a tedy i dalších generací nosorožců černých. Odborníci SAFARI PARKU byli s Community Development týmem ve spojení celoročně a poskytovali konzultace k vzdělávacím programům a materiálům.

Spolupráce s národním parkem Mkomazi

Jan Stejskal a Jaroslav Hyjánek

Spolupráce mezi SAFARI PARKem Dvůr Králové a národním parkem Mkomazi začala před více než patnácti lety. Jejím nejnámějším výsledkem byly přesuny nosorožců černých ze Dvora Králové do Mkomazi, kde se dvorští nosorožci úspěšně rozmnožují.

V posledních dvou letech SAFARI PARK na spolupráci navázal, a to zejména v oblasti monitoringu slonů a lvů v Mkomazi.

V únoru a březnu 2024 tým odborníků z Česka a Tanzanie označil v Mkomazi čtyři slony savanové telemetrickými obojky. Data, která budou přístroje pravidelně poskytovat, pomohou ochráncům přírody poznat způsob života slonů, předcházet jejich konfliktům s lidmi a chránit je. Projekt povede k ochraně populací tamějších zvířat i celého prostředí.

V únoru a březnu vědci obojky vybavili tři slonice a jednoho samce. Při další cestě v říjnu 2024 pak experti ze SAFARI PARKU Dvůr Králové a Výzkumného institutu ochrany genofondů společně s kolegy ze Zoo Győr vybavili vysílačkami v Tanzanii další dva slony. Podaří se tak získat mimořádně cenná data, která povedou k vyšší efektivitě ochranných opatření v regionu. Jeden obojek pro slona vyjde na 4000 dolarů, SAFARI PARK je pořídil z prostředků na kontě WILDLIFE. Během nasazování obojek odebíral tým také další biologické vzorky slonů, například jejich chlupy. Odebrané vzorky pomohou výzkumu genetiky keňsko-tanzanské populace slonů nebo k parazitárním analýzám.

V první etapě celého projektu byli už v říjnu 2023 vybaveni obojky tři lvi pustiní.

Sledování migrace husy velké

Michal Podhrázský

Základní informace o projektu: V roce 2012 zaštilil SAFARI PARK projekt Sledování migrace husy velké. Společně s Karlovou univerzitou v Praze jsou to dvě hlavní instituce, které tuto dlouhodobou mezinárodní iniciativu zaštiťují. Od roku 2004 je projekt v České republice koordinován Michalem Podhrázským.

Migraci ptáků lze sledovat různými způsoby. Základním principem je individuální značení. U ptáků se používá takzvané kroužkování, při kterém se jedinci připevňují na dolní končetinu kroužek s individuálním kódem. První husy byly na našem území okroužkovány už v roce 1934. K jednoduššímu získávání zpětných hlášení se u některých druhů používá takzvané barevné značení. Jedná se o doplňující značení, kterým lze jedince identifikovat bez odchytu. U hus se používají barevné kroužky, barevné kroužky s kódem a barevné krční límce s kódem. První husy byly na našem území límcovány v roce 1973. K získání detailních informací o přesunech a migraci se používají různé vysílače. V roce 2010 byly u nás u hus poprvé použity konvenční vysílače a v roce 2012 byly poprvé použity GPS GSM vysílače.

Dlouhodobým sledováním migrace husy velké byly zjištěny výrazné změny migrace u tohoto druhu. Za posledních 40 let se změnilo načasování příletu hus na hnízdiště, změnila se doba odletu z našeho území, zimoviště našich hus se posunula na sever a mění se i tahové zastávky.

Další informace o sledování migrace husy velké najdete v minulých výročních zprávách.

Vývoj projektu v roce 2024:

Odchyt byl v letošním roce ovlivněn dvěma faktory. Prvním byla skutečnost, že se po výpadku polského dodavatele, nepodařilo sehnat nový zdroj krčních límců. Pro rok 2024 jsme měli jen 64 límců. Proto se chytalo jen na sedmi lokalitách. Druhým faktorem byla naše účast na odchytu v NP Hortobágy v Maďarsku. Do Maďarska jsme jeli, abychom se podívali, jakou strategii odchytu používají jinde, měli jsme v plánu zde označit dvě husy GPS GSM vysílačem a pro studii genetiky jsme chtěli získat genetické vzorky z této lokality.

První chytací akce proběhla 25. 5. 2024 na nádržích u Mariánských Radčic. Podařilo se zde odchytit 14 hus (10 dospělých a 4 mladé). Dvě dospělé samice byly označeny GPS GSM vysílačem. Akce proběhla poměrně rychle, a proto jsme se rozhodli zajet ještě na vápenku do Řetenic, kde byly dvě rodiny hus. Zde se podařilo odchytit jednu dospělou samici, která byla označena GPS GSM vysílačem, a dále 9 mladých hus. Vzhledem k omezenému počtu krčních límců jsme zrušili